

Қозыбақова Ф.А.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

**ОТАНДЫҚ ТАРИХ
ТАРЛАНЫ**
Белгілі ғалым, ұлағатты
ұстаз, тарих
ғылымдарының
докторы, профессор,
Қуанышбек
Сүлейменұлы Қаражан –
70 жаста

2017 жылдың 27 қаңтарында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Тарих археология және этнология факультетінің өнегелі ұстазы, тарих ғылымдарының докторы, профессор Қуанышбек Сүлейменұлы Қаражан – 70 жасқа толды. Факультеттің оқытушы-профессорлық құрамы мен докторант, магистрант және бакалавр қауымы мерейтой иесін туған күнімен шын жүректен құттықтайды! Қуанышбек Сүлейменұлы Қаражан белгілі ғалым, Отандық тарих ғылымының дамуына сүбелі үлес қосқан, көптеген ғылыми еңбектердің авторы, мыңдаған шәкірт тәрбиелеген ұлағатты ұстаз.

1947 жылы 27 қаңтарда Жамбыл облысы, Талас ауданы, Үшарал ауылында дүниеге келген. 1965 жылы орта мектепті бітірген соң, туған ауылында құрылысшы болып еңбек жолын бастаған. 1966 жылдың сәуір айында Кеңес әскерінің қатарына шақырылып, әуелі Термез қаласында, одан кейін Алматыда өзінің Отан алдындағы борышын атқарады.

1968 жылы тамыз айында С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеті, тарих факультетінің студенті қатарына

қабылданады. Тарих факультетінде оқыған жылдарында қоғамдық жұмыстарға белсене атсалысып, факультет студенттерінің кәсіподақ ұйымының төрағасы, факультет Ғылыми Кеңесінің мүшесі, университет кәсіподақ ұйымының алқа мүшесі және т.б. қызметтер атқарады. Қоғамдық жұмыстардағы табыстары үшін 1970 жылы «Тың жерлерді игергені үшін» медалімен марапатталады. 1971 жылы КОКП қатарына қабылданады.

1973 жылы тарих факультетін үздік бітірген Қуанышбек Сүлейменұлы Жоғары және орта оқу министрлігінің жолдамасымен Қазақ политехникалық институтына оқытушылық қызметке жіберіліп, 1982 жылға дейін осында оқытушы қызметін атқарды. 1979 жылы профессор А.Е. Ержановтың жетекшілігімен кандидаттық, 1991 жылы докторлық диссертацияларын қорғайды.

1982 жылы қараша айынан Қазақ мемлекеттік университетінің тарих факультетіне доцент қызметіне ауысады. 1991 жылдан профессор, 1991-1993 жылдары факультет деканы болып қызмет атқарады. Факультет деканы болған жылдары Қазақстанның тәуелсіздік алуына байланысты тарих факультетінде жаңа құрылымдық өзгерістер жүзеге асырылып, Республика Сыртқы істер министрлігімен келіссөз жүргізіліп факультет құрамында халықаралық қатынастар бөлімі ашылды. Ол бөлім кейін жеке факультет болып шаңырақ көтерді. 1992 жылы Польшаның Познань университетінің тарих факультетімен ғылыми ынтымақтастық, оқытушылар, ізденушілер мен студенттер алмасу жөнінде келісім-шарт жасалды. Осындайда алғаш рет еңбегі сіңген ғалым-ұстаздардың есімімен аталатын дәрісханалар ашу дәстүрі басталып, Е. Бекмаханов атындағы дәрісхана ұйымдастырылды. 1993 жылы факультеттің 50 жылдық мерейтойы кезіндегі түлектердің кеңінен қатысуымен жоғарғы деңгейде атап өтілді. Қуанышбек Сүлейменұлы факультет деканы қызметімен қатар, 1992-1997 жылдары әуелі Жалпыуниверситеттік, кейін Қазақстанның жаңа және қазіргі заман тарихы кафедрасының меңгерушісі, 2001-2003 жылдары Деректану және тарихнама кафедрасының, 2003 жылдан 2011 жылға дейін Қазақстанның жаңа және қазіргі заман тарихы кафедрасының меңгерушісі, университет және факультет Ғылыми Кеңесінің мүшесі. Ал 2011 жылдың қыркүйегінен Қазақстан тарихы кафедрасының құрметті профессоры.

Ұстаздық қызметімен қатар Қуанышбек Сүлейменұлы Отандық тарих ғылымы-

ның дамуына өз үлесін қосып келеді. Оның қаламынан және жетекшілігімен 160-тан астам зерттеулер, оқулықтар, ғылыми-әдістемелік еңбектер, мақалалар, оқу құралдары мен типтік бағдарламалар дайындалды. Оның ішінде жарық көрген көлемді зерттеу еңбектері мен оқулықтар: «Сотрудничество союзных республик в развитии сельского хозяйства Казахстана в 1946-1980 гг.» (1990 ж.); «История переписей населения и этнодемографические процессы в Казахстане» (1999 ж.); «Қазақстан тарихы». Студенттерге арналған оқулық. (2001 ж.); «Новейшая история Казахстана». Документы и материалы. (1998 ж.); «Хрестоматия новейшей истории Казахстана (1917-1939 гг.)». (2002 ж.); Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің гранты бойынша «Новая и новейшая история Казахстана» (2005 ж.); «Қазақстанның жаңа және қазіргі заман тарихы». Оқулық. (2005 ж.) және «Хрестоматия по новейшей истории Казахстана (1939-2005 гг.)» (2006 ж.), «Тәуелсіз Қазақстан тарихы» Хрестоматия (2013), тарих емес факультеттерінің студенттеріне арналған «Қазақстан тарихы: Лекциялар курсы»; «История Казахстана: Курс лекции» және т.б. еңбектері бар. Соңғы екі оқулық әуелі «Қазақ университеті» баспасынан, ал 2009-2012 жылдары ЖОО оқытушылары мен студенттерінің сұранысына ие болуына байланысты «Заң әдебиеті», «NURPRESS» баспаларынан бірнеше қайтара жарық көрген.

Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алар қарсаңында қазақтардың жоңғар басқыншыларына қарсы ұлт-азаттық күресіндегі Саңырық батырдың алатын орнын тарихшылар тарапынан алғаш арнайы зерттеліп, оған көпшілік назарын аудару тұрғысынан ғылымда өз үлесін қосты. Соңғы жылдары халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда «XVIII ғасырдағы Қазақ халқының жоңғар басқыншыларына қарсы күресіндегі қазақ батырларының ролі», «Қазақстанда тың және тыңайған жерлерді игеру: нәтижелері мен салдары», «Жоғары білім беру жүйесінде Отандық тарихты оқыту мәселелері», «Ұлы Отан соғысының көлеңке тұстары», «Ұлбике ақын және оның заманы», «Қазақ өлкесінің азамат соғысына тартылу себептерінің ақтаңдақтары», «Қазақ жастарының азаттық жолындағы күресі», «Кеңестік тоталитарлық биліктің тұсындағы Қазақстан тарихын оқытудың өзекті мәселелері» және т.б. отандық тарихтағы өзекті проблемалар бойынша баяндамалар жасап, мақалалары жарияланды.

Қуанышбек Сүлейменұлы – ғылыми-педагогикалық кадрлар даярлауға да атсалысып келе жатқан ұлағатты ұстаз. Оның жетекшілігімен 14 ғылым кандидаты, 3 ғылым докторы даярланып, көптеген шәкірттері Сыртқы істер, Білім және ғылым министрлігінде, ғылыми-зерттеу институттарында, университеттерде жемісті қызмет етуде. 1991-1993 жылдары Жоғарғы аттестациялық комитетінің сараптау комиссиясының ғылыми хатшысы, 1993-1996 жылдары тарих факультеті жанындағы тарих ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін беру жөніндегі мамандандырылған Кеңес төрағасы, 2003-2008 жылдары Қазақ ұлттық университеті жанындағы тарих ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін беру жөніндегі Д14 А.01.26 Диссертациялық Кеңес төрағасы қызметтерін жемісті атқарып келді. Ұзақ жылдар бойы Алматыдағы мектеп оқушыларының қалалық және республикалық олимпиада жарыстарының әділқазылар алқасының төрағасы болды. Қуанышбек Сүлейменұлы өзінің ұзақ

жылдар бойы жинаған бай тәжірибесін, білімін, өз ғылымының нәтижесін бүгінгі студенттерге беруде де жалықпай көп жұмыстар атқарып жүр.

Қуанышбек Сүлейменұлы Қаражанның еңбегі «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік грантымен (2006 ж.), «ҚР ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» белгісімен (2007 ж.), «Қазақ ұлттық университетіне 80 жыл» мерекелік медалімен, университет құрмет грамоталарымен атап өтілген. Қуанышбек Сүлейменұлы өзінің 70 жасына белгілі ғалым, ұлағатты ұстаз, бір әулеттің қамқоршысы, зайыбы Нескен апаймен төрт баланы тәрбиелеп өсіріп, олардан жеті немере сүйіп отырған бақытты шаңырақ иелері. Университет және факультет ұжымы, оның барлық шәкірттері, студенттер қауымы мерейтой иесін тағы да туған күнімен құттықтай келе, зор денсаулық, қажымас қайрат, шығармашылық табыс, отбасына бақыт, шаңырағына бақ-береке, қуанышы мол ұзақ ғұмыр тілейміз!